

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการพนันของชุมชน
ในจังหวัดแพร่

The Application of Buddha Principle in solution Gambling of
community in Phrae Province.

รวีโรจน์ ศรีคำภา¹

Raweerod Srikhampha

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาอบายมุข 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ตามหลักพุทธธรรม ดำเนินการโดยวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และการจัดเวทีสัมมนาตามกลุ่มเป้าหมายผลการวิจัย พบว่า

หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาอบายมุข ได้แก่ ธรรมมีอุปการะมาก 2 อย่าง อกุศลมูล 3 ตัณหา 3 สันโดษ 3 โภควิภาค 4 สุขของคฤหัสถ์ 4 ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 โภคอาทิยะ 5 และไตรสิกขาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการพนันในชุมชนจังหวัดแพร่ พบว่ามีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ดังนี้ หลักศีล เช่น มีพระสงฆ์เป็นผู้ให้ศีลและสอนเรื่องศีลสอดแทรกในการเทศน์ ผู้นำทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ผลการสัมภาษณ์พบว่าในชุมชนไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง การลักขโมย ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและอบายมุขต่างๆ ด้านสมาธิ มีการปลูกฝังด้านสมาธิผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำวัตรสวดมนต์ การเจริญจิตภาวนา การแผ่เมตตาให้จิตใจจดจ่อแต่คุณงามความดี ส่วนด้านปัญญา เช่น ได้รับการอบรมธรรม โอวาท ข้อมคิดผ่านพระสงฆ์ ผู้นำในชุมชนชี้ให้เห็นโทษของอบายมุขต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์และจัดสัมมนาแนวทางการแก้ไขปัญหาการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ตามหลักพุทธธรรม พบว่า สมาชิกในชุมชนทั้ง 4 แห่ง มีการนำหลักศีล 5 มาประยุกต์ใช้ใน

---

¹ อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

การแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่อย่างชัดเจน จากการสัมภาษณ์ พบว่าบุคคลที่เป็นผู้มึบเทาทาในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนคือเจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำศาสนา ได้มีการนำหลักศีล 5 มาอบรมสมาชิกในชุมชนให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นเรียบร้อยทั้งทางกาย และวาจา เป็นต้นหลักสมาธินั้นได้นำไปใช้ 2 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 ด้วยการท้าวตรสวดมนต์และเจริญจิตภาวนาโดยผ่านศาสนพิธีและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา รูปแบบที่ 2 การนำหลักสมาธิไปใช้ในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันให้จิตใจจดจ่ออยู่กับความต้อยอย่างสมำเสมอ ส่วนหลักปัญญาพบว่าได้ดำเนินการ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายพระสงฆ์เป็นผู้ให้แสงสว่างทางปัญญาในโอกาสงานพิธีต่าง ๆ ด้วยการแสดงพระธรรมเทศนาหรือการให้ความรู้เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา มีการท้าวตรสวดมนต์และเจริญสมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐานกันทุกวันธัมมัสสวนะและในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม ,อบายมุข, การพนัน,ชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this thesis were 1) to study the Buddhadhamma principle in solution the path to ruin, 2) to study the application of the Buddhadhamma principle in solution the gambling of community in Phrae Province and also 3) to study the guidelines in solution the gambling in according with Buddhadhamma principle in community of Phrae Province.

This work was a quality thesis. It was studied both interview and seminar organizing with the goal group. It was found that the Buddhadhamma Principle in solution the path to ruin were nine aspects namely virtues that protect the world 2 aspects, roots of good actions 3 aspects, craving 3 aspects, contentment 3, fourfold division of money, house-life happiness 4 aspects, virtues conducive to benefits in the present 4 aspects, benefits which one should get from wealth 5 aspects and the treefold training.

The application of Buddhadhamma Principle in solution the gambling of community in Phrae Province was found that it had applied the threefold training namely precept, meditation and wisdom. The principle of precept such as they had Buddhist monk who gave the precept and taught its in the preaching, the leader made the good example. The result from interview found that they were not disputed, a petty thievery,

concern with drugs and path to ruins. On the meditation aspect, they had instilled the meditation by passing the activity of Buddhism such as paying respect, emotional development. On the wisdom aspect, It had got training the Dhamma principle, advice by passing the Buddhist monk, the leader pointed to the harm of path of ruins by listening the teaching Buddhist monk.

From the study the field works by using interviews and seminar organizing the guideline in solution the gambling of community in Phrae Province in according with Buddhadhamma principle were found that the member in community of four places had brought five precepts to apply in solution the gambling of community in Phrae Province clearly. From the interview data found that the person who had played the important role in solution the gambling in community was the abbot or the Buddhist monk who was the Leader of religion had brought the five precepts to train the member in community for making of the best behavior on the body and word. The meditation principle, there were two forms of using the meditation namely the first form; It was the form of the play and emotional development by passing religious and the activity of Buddhism. The second form, they had brought the principle of meditation to apply in their work and the daily life for concentrating with the good action. On the wisdom aspect, it was found that, there were two parts namely for the Buddhist monk had given the light of wisdom by Dhamma teaching or the knowledge about precept, meditation and wisdom in all the occasion of diversity ceremonies, had pay sermon and practice meditation and practice insight meditation in every Buddhist observance day and daily life.

Keywords : Budadhamma, Solution the path to ruin,

Principle in Solution Gambling, Community.

บทนำ

สังคมปัจจุบันที่เราอาศัยอยู่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอันเป็นผลเกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและเกิดจากมนุษย์เป็นผู้ทำให้เกิดขึ้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวมนุษย์โดยตรงแล้วยังส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทั่วไปด้วย นอกจากนั้น การดำเนินชีวิตของคนเราจึงมีเงื่อนไขมากมาย เช่น การปรับตัวเข้ากับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม คนที่มีสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะเป็นเกราะกำบังที่เข้มแข็งเท่านั้น จึงจะสามารถเผชิญกับภาวะความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างสง่างามและมั่นคง

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งพระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมมาเป็นเวลาช้านาน ดังเป็นที่ทราบกันแล้วว่า สถาบันของประเทศไทย 3 สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ สำหรับสถาบันศาสนามีบุคคลบางกลุ่มไม่แน่ใจว่าเป็นศาสนาไหนจนถึงกับบางคนหรือบางท่านไม่ทราบว่า ศาสนาประจำชาติได้แก่ศาสนาใด² แม้จะไม่ได้บันทึกไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม โดยพหุตินัยแล้วเป็นที่ทราบกันทั่วโลกว่า ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติอย่างไม่ต้องสงสัย จึงทำให้หลักธรรมคำสอนส่วนใหญ่ที่ถ่ายทอดสู่ประชาชนนั้น เป็นหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น จนหลอมรวมความคิดจิตใจให้คนไทยมีความเป็นมิตร มุ่งสันติ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกัลยาณมิตรกับคนทั่วไปจนได้รับขนานนามว่า “สยามเมืองยิ้ม”

ภายใต้การดำเนินชีวิตประจำวันอีกมุมหนึ่งของคนไทยนั้น ยังคงมีสิ่งบั่นทอนหลงเหลืออยู่บ้างตามวิสัยของปุถุชน นั่นคือ อบายมุข ทั้งอบายมุข 4³ และอบายมุข 6⁴ ซึ่งเป็นสิ่งมอมเมาทำให้ผู้คนทั้งหลายมีชีวิตที่อับเฉาหลง ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเฉพาะการเล่นการพนัน เพราะเป็นประเด็นที่พบเห็นได้ชัดเจน ถึงแม้จะมาตรการด้านกฎหมายและการรณรงค์ส่งเสริมจากทางพระพุทธศาสนาและหน่วยงานทั่วไป จึงเป็นประเด็นที่สังคมรับรู้รับทราบกันเป็นอย่างดี เช่น การพนันฟุตบอล มวย หวยเถื่อน เป็นต้น รวมทั้งสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ ที่มักจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่อย่างไรก็ตามในอีกมิติหนึ่งของ

² สุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, **ศาสนาประจำชาติ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), ๒๕๕๒), หน้า ๘.

³ อบายมุข คือ เหตุุเครื่องฉิบหาย ๔ คือ ๑.ความเป็นนักเลงผู้หญิง ๒.ความเป็นนักเลงสุรา ๓.ความเป็นนักเลงการพนัน ๔.ความคนชั่วเป็นมิตร. (อง.อภฺรฺรฎฺก.๒๓/๒๙๖)

⁴ อบายมุข คือ เหตุุความฉิบหาย ๖ คือ ๑.ดื่มน้ำเมา ๒.เที่ยวกลางคืน ๓.เที่ยวดูการเล่น ๔.เล่นการพนัน ๕.คบคนชั่วเป็นมิตร ๖.เกียจคร้านทำงาน. (ที.ปาฎิ.๑๑/๑๙๖-๒๐๕)

สังคมในชุมชนของจังหวัดแพร่ไม่ใช่เลวร้ายไปเสียทั้งหมด แต่พบว่า มีบางชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีภูมิคุ้มกันตัวเองด้วยระบบการบริหารอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำทางฝ่ายสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนได้ช่วยกันประคับประคองวิถีชีวิตของสมาชิกให้มีความร่มเย็นเป็นสุขจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนปลอดภัยหรือการพินันเลยที่เดียว

คณะผู้วิจัย ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำบางท่านในชุมชนต่างๆของจังหวัดแพร่พบว่า มีชุมชนบางแห่งที่น่าสนใจที่สามารถใช้หลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนวิถีชีวิตของสมาชิกในพื้นที่อย่างเป็นทางการซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตแบบปกติมาเป็นเวลาหลายสิบปี ได้แก่วัดศรีบุญเรือง ชุมชมพระร่วง บ้านน้ำขำ และบ้านแม่หลายที่จังหวัดแพร่ ซึ่งแตกต่างจากชุมชนอื่นที่มีปัญหาบางอย่างบ้างน้อยบ้างคละแคล่กันน้ำซึ่งไม่ได้โดดเด่นอะไรยอมแสดงให้เห็นว่าชุมชนดังกล่าวนี้มีระบบและกลไกที่สำคัญที่สามารถบริหารจัดการโดยบูรณาการหรือเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมกลมกลืนระหว่างหลักพุทธธรรมและระบอบการปกครองของท้องถิ่นจนเป็นผลทำให้เกิดสันติสุขได้อย่างเป็นรูปธรรมนั่นเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาอบายมุข
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ในพื้นที่กรณีศึกษาใน 4 ชุมชน โดยมีเกณฑ์ดังนี้ เป็นวัด/ชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในระดับชุมชนหรือเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยมีโครงการ/กิจกรรมที่แสดงถึงการส่งเสริมการเรียนรู้แก่สมาชิกในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมได้แก่ ชุมชนวัดศรีบุญเรือง ชุมชมพระร่วง บ้านน้ำขำและบ้านแม่หลาย ทุกชุมชนอยู่ในอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ชุมชนวัดศรีบุญเรือง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 3๐8 คน ชุมชมพระร่วง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 321 คน บ้านน้ำขำ หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จำนวน 371 คน และบ้านแม่หลาย หมู่ที่ 3 ตำบลแม่หลาย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

จำนวน 528 คน และพระสงฆ์อีก 4 วัด จำนวน 13 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,541 รูป/คน⁵ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 รูป/คน โดยการเปิดตารางสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 14 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. การสัมภาษณ์กลุ่มในพื้นที่ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 แห่งในจังหวัดแพร่
2. การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาอบายมุข เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนจังหวัดแพร่ และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ตามหลักพุทธธรรม ดำเนินการโดยวิจัยเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าอาวาส ผู้นำในชุมชนหรือหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 14 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสรุปผลการจัดเวทีสัมมนาในพื้นที่เป้าหมาย กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าอาวาส ผู้นำในชุมชนและหมู่บ้านและประชาชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 200 รูป/คน ผลการวิจัยสามารถสรุป และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นบรรพชิต คิดเป็นร้อยละ 13.33 เป็นคฤหัสถ์ คิดเป็นร้อยละ 86.67 ข้อมูลระดับอายุ พบว่า อายุ 20-40 คิดเป็นร้อยละ 16.67 อายุ 41-60 คิดเป็นร้อยละ 56.66 อายุ 61-80 คิดเป็นร้อยละ 26.67 ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ พบว่าเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.67 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.33 ข้อมูลระดับการศึกษา พบว่า ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.33 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 26.67 ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 3.33 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.67 และสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.67 ข้อมูลด้านอาชีพ พบว่า รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 6.67 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 23.33 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 20.00 กสิ

⁵ แผนชุมชนทั้ง ๔ หมู่บ้าน. เอกสารเย็บเล่ม อัดสำเนา, ๒๕๕๕.

กรรม คิดเป็นร้อยละ 16.67 ข้อมูลด้านสถานภาพในชุมชน เจ้าอาวาส/พระภิกษุ คิดเป็นร้อยละ 13.33 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน/นายกอบต.คิดเป็นร้อยละ 13.33 กรรมการวัด คิดเป็นร้อยละ 40.00 ประชาชน คิดเป็นร้อยละ 33.34 ส่วนข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อ 1.ไม่เคยเล่นการพนันร้อยละ 66.67 เล่นเป็นบางครั้งร้อยละ 23.33 และเล่นบ่อย ๆ ร้อยละ 10.00 ข้อ 2.ชนิดของการพนันที่เคยเล่น คือ หวย ร้อยละ 70 พนันมวย ร้อยละ 30 ข้อ 3.จำนวนเงินที่นำมาเล่นการพนันแต่ละครั้ง อยู่ระหว่าง 1,001-3,000 บาท ร้อยละ 80 และอยู่ระหว่าง 100-1,000 บาท ร้อยละ 20 ข้อ 4. แหล่งเงินที่นำมาเล่นการพนันมาจาก เงินใช้จ่ายทั่วไป ร้อยละ 60 เงินค้าขาย ร้อยละ 20 เงินเดือน ร้อยละ 10 และเงินรับจ้าง ร้อยละ 10 ข้อ 5.บุคคลหรือแหล่งที่ชักจูงให้เล่นการพนัน คือ ตนเอง ร้อยละ 30 สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 30 ญาติพี่น้อง ร้อยละ 20 พ่อแม่ ร้อยละ 10 และคนรู้จัก ร้อยละ 10 ข้อ 6.ผลจากการเสียการพนันมีความรู้สึกผิดหวัง ร้อยละ 90 และอยากกลับมาเล่นใหม่ ร้อยละ 10

2. มีการศึกษาหลักธรรมในการแก้ไขปัญหาอบายมุข ได้แก่ ธรรมมีอุปการะมาก 2 อุกุศลมูล 3 ตัณหา 3 สันโดษ 3 โภควิภาค 4 สุขของอกุหัตถ์ หรือคิหิสุขหรือกามโกศิสุข 4 ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตินิก ธรรม 4 โภคอาทิยะ 5 และไตรสิกขา

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนจังหวัดแพร่ พบว่า มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ในบทบาทที่พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ในชุมชนร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน สรุปในภาพรวม พบว่า

1)บุคคลที่เป็นผู้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนคือ เจ้าอาวาส หัวหน้าครอบครัว และผู้นำในชุมชน โดยการจัดตั้งในรูปแบบเป็นคณะกรรมการประจำชุมชนหรือหรือ หมู่บ้านเพื่อเฝ้าระวังปัญหาการเล่นการพนันหรืออบายมุขในชุมชนหรือหมู่บ้าน

2)สถานที่ที่สามารถใช้เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการงดเล่นการพนันอยู่ในชุมชนคือ วัด โรงเรียน ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน งานศพ และงานเทศกาลต่าง ๆ

3)เครือข่ายที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนปลอดการพนันคือ วัด บ้าน โรงเรียน ประชาชน มวลชน สัมพันธ์ พัฒนาชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำเยาวชน ตำรวจบ้าน เครือข่ายโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานราชการ

4)นอกจากหลักไตรสิกขาแล้ว กิจกรรมที่ต้องการให้จัดเพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดการพนัน ร้อยละ 100 คือ การประชุมชาวบ้าน มีการตั้งกติกาในที่ประชุม มีการประชาคม ประสานงานกับตำรวจหาข้อมูลร่วมกัน เข้าวัดฟังธรรม การสวดมนต์ การออกกำลังกาย การเล่นดนตรี การอบรม การปฏิบัติธรรม ส่งเสริมให้ทุกคนมีงานทำอย่างต่อเนื่อง การทำงาน การอบรมอาชีพพระยะสัน การรณรงค์คนในชุมชนไม่ให้เล่นการพนัน การส่งเสริมอาชีพ และทำบุญชื้อรับ-จ่ายทุกเดือน

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ตามหลักพุทธธรรมพบว่า มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน 2 ลักษณะ คือโดยส่วนตัว และชุมชน ดังนี้

- 1) ให้นำหลักไตรสิกขามาปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อการดำเนินชีวิตที่อยู่ดีมีสุข
- 2) ผู้นำไม่นำและไม่เป็นตัวอย่างในการเล่นการพนัน
- 3) พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำจิตวิญญาณจะต้องมุ่งเน้นอบรมสั่งสอนชาวบ้านให้มีหลักไตรสิกขาและศีลธรรมประจำใจ ชี้แนะถึงโทษของการเล่นการพนัน
- 4) ยกย่องคนที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ปลอดอบายมุข
- 5) สร้างจิตสำนึกให้คนได้งดเล่นการพนันด้วยตนเองอย่างถาวร

แก้ไขปัญหาการเล่นการพนันโดยส่วนรวม ได้แก่

- 1) กำหนดกฎระเบียบขึ้นมาในชุมชนเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติร่วมกัน
- 2) ช่วยกันสอดส่องดูแลคนในชุมชน แนะนำให้คนในชุมชนทราบถึงผลเสียของการเล่นการพนันเป็นอย่างไร
- 3) มีการอบรมเรื่องโทษของการพนันให้เยาวชนและประชาชนได้เข้าใจ
- 4) ห้ามบุคคลภายนอกชุมชนลักลอบเข้ามาเล่นการพนัน และมีมาตรการปราบปรามอย่างเด็ดขาดเมื่อมีผู้ฝ่าฝืน
- 5) ใช้หลักไตรสิกขาในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน โดยจัดเป็นกิจกรรมขึ้นในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกมากที่สุด

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ไ้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับการแนวทางแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ ที่เป็นข้อคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่เห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาอุปสรรคและควรช่วยกันแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้น ได้แก่ ด้วยการณรงค์ส่งเสริมจากผู้นำและองค์กรทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ การแก้ไขด้วยตนเอง และด้วยระเบียบหรือข้อกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ พบว่า มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันโดยใช้หลักไตรสิกขามี 2 ลักษณะ คือโดยส่วนตัว และส่วนรวมดังนี้

1. แก้ไขปัญหาการเล่นการพนันโดยส่วนตัว ได้แก่

- 1) ให้นำหลักไตรสิกขามาปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อการดำเนินชีวิตที่อยู่ดีมีสุข
- 2) ผู้นำไม่นำและไม่เป็นตัวอย่างในการเล่นการพนัน

3) พระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้นำจิตวิญญาณจะต้องมุ่งเน้นอบรมสั่งสอนชาวบ้านให้มีหลักธรรมประจำใจ ชี้แนะถึงโทษของการเล่นการพนัน

4) ยกย่องคนที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ปลอดอบายมุข

5) สร้างจิตสำนึกให้คนได้งดเล่นการพนันด้วยตนเองอย่างถาวร

2. แก้ไขปัญหาการเล่นการพนันโดยส่วนรวม ได้แก่

1) กำหนดกฎระเบียบขึ้นมาในชุมชนเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติร่วมกัน

2) ช่วยกันสอดส่องดูแลคนในชุมชน แนะนำให้คนในชุมชนทราบว่าผลเสียของการเล่นการพนันเป็นอย่างไร

3) มีการอบรมเรื่องโทษของการพนันให้เยาวชนและประชาชนได้เข้าใจ

4) ห้ามบุคคลภายนอกชุมชนลักลอบเข้ามาเล่นการพนัน และมีมาตรการปราบปรามอย่างเด็ดขาดเมื่อมีผู้ฝ่าฝืน

5) ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนัน โดยจัดเป็นกิจกรรมขึ้นในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกมากที่สุด

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ได้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับการแนวทางแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ ที่เป็นข้อคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่เห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาอุปสรรคและควรช่วยกันแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้น ได้แก่ ด้วยการรณรงค์ส่งเสริมจากผู้นำและองค์กรทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ การแก้ไขด้วยตนเอง และด้วยระเบียบหรือข้อกฎหมาย

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของชุมชนในจังหวัดแพร่ตามหลักพุทธธรรมนั้น ข้อมูลจากสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้นำ และประชาชน รวมทั้งการจัดเวทีเสวนา พบว่า

1. บุคคลที่เป็นผู้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในชุมชนคือ เจ้าอาวาส หัวหน้าครอบครัว และผู้นำในชุมชน โดยการจัดตั้งในรูปแบบเป็นคณะกรรมการประจำชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อเฝ้าระวังปัญหาการเล่นการพนันหรืออบายมุขในชุมชนหรือหมู่บ้าน

2. สถานที่ที่สามารถใช้เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการงดเล่นการพนันอยู่ในชุมชนคือ วัด โรงเรียน ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน งานศพ และงานเทศกาลต่าง ๆ

3. เครือข่ายที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนปลอดการพนันคือ วัด บ้าน โรงเรียน ประชาชน มวลชนสัมพันธ์ พัฒนาชุมชน ผู้นำในหมู่บ้าน ผู้นำเยาวชน ตำรวจบ้าน เครือข่ายโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานราชการ

4. กิจกรรมที่ต้องการจัดเพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดการพนัน 100 % คือ การประชุมชาวบ้าน มีการตั้งกติกาในที่ประชุม มีการประชาคม ประสานงานกับตำรวจหาข้อมูลร่วมกัน เข้าวัดฟังธรรม การสวดมนต์ การออกกำลังกาย การเล่นดนตรี การอบรม การปฏิบัติธรรม ส่งเสริมให้ทุกคนมี

งานทำอย่างต่อเนื่อง การทำงาน การอบรมอาชีพพระยะสัน การรณรงค์คนในชุมชนไม่ให้เล่นการพนัน การส่งเสริมอาชีพ และทำบัญชีรับ-จ่ายทุกเดือน

เอกสารอ้างอิง

- จิตติ มงคลชัยอรัญญา และคณะ. **หวยบนดิน**. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนสนับสนุนโดย สำนักปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 255๐.
- พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก ป.ธ.9). **อธิบายธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 1 สำหรับนักธรรมและธรรม
ศึกษาชั้นตรี**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2549.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **การจัดระเบียบสังคมตามคตินิยมแห่งสังฆะ**. พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2544.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 8
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2538.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต, ป.ธ.9, รศ.). **พุทธทัศนะร่วมสมัยเพื่อป้องกันความชั่วร้ายของ
สังคม**. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 49 ปีการศึกษา 2545 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2547.
- สุทิวรงค์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. **ศาสนาประจำชาติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ
ลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), 2552.
- กฎหมายต่อตคอม. พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <http://www.kodmhai.com/m4/m4-1/H60/m1-17.html>, [14 พ.ค.65].
- นพนันท์ วรรณเทพสกุล. เศรษฐกิจห่วยไต่ดิน--มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทย
ผ่านธุรกิจการพนัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http://gamblingstudy-
th.org/document_research/23/1/4/](http://gamblingstudy-th.org/document_research/23/1/4/), [14 พ.ค.65].
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. หวย ช่อง บ่อน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมาย และนโยบายสาธารณะ.
[ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=478002>, [14 พ.ค.
65].
- พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ. การศึกษาสถานการณ์-พฤติกรรม-และผลกระทบการพนันในประเทศไทย.
[ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http://gamblingstudy-
th.org/document_research/21/2/4/](http://gamblingstudy-th.org/document_research/21/2/4/), [14 พ.ค.65].
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ และศรันย์ ธิติลักษณ์. สลากกินแบ่งรัฐบาล : โครงสร้างอำนาจและ

ผล ประโยชน์ ของ ใคร . [ออนไลน์], แหล่งที่มา :/ http://gamblingstudy-th.org/document_research/24/1/4/ ,[14 พ.ค.65].

วิษณุ วงศ์สันศิริกุล. เกมพนันออนไลน์:หายนะเกมพนันที่ ต้องควบคุม.[ออนไลน์], แหล่งที่มา:http://gamblingstudy-th.org/document_research.php,[14 พ.ค.65].

สมประวิณ มั่นประเสริฐ, การศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย:- การศึกษาเชิงปริมาณด้วยแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.gamblingstudy-th.org/document_research/217/9/4/cgs-thailand-national-survey-on-gambling-2564/ ,[14 พ.ค.65].

